

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ 2**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ПО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
З ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ (ПОЛІКЛІНІКА)
СТУДЕНТІВ 5 КУРСУ МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ**

ДЛЯ СТУДЕНТІВ

М. ЗАПОРІЖЖЯ, 2017 р.

Методичні рекомендації обговорено на засіданні кафедри 11.04.2017 р., протокол № 8.

Методичні рекомендації затверджено цикловою методичною комісією з терапевтичних дисциплін 18.05.2017 року, протокол №8

Методичні рекомендації складено:

професор	д.мед.н. В.А. Візір,
доцент	к.мед.н. О.В. Демиденко,
асистент	к.мед.н. О.В. Гончаров,
асистент	к.мед.н. І.В. Заїка

Відповідно до наказу МОЗ України № 414 від 23.07.2007, обсяг виробничої практики студентів V курсу з внутрішньої медицини складає 1,5 кредити ECTS, 45 годин. Тривалість її 5 робочих днів.

Виробнича практика проводиться в поліклініках м. Запоріжжя. Студенти виконують обов'язки помічників дільничних лікарів. Робота студентів здійснюється на основі графіка роботи, який складається керівником практики і відповідає графіку роботи дільничного лікаря. Тривалість робочого дня студента становить 7 годин 12 хвилин (без урахування часу на обідню перерву). Під час практики передбачено 1 чергування з невідкладної допомоги (9 годин).

Студенти повинні підпорядковуватись правилам внутрішнього розпорядку лікувального закладу та приймати участь у всіх заходах, які там проходять (п'ятихвилинки, конференції, санітарно-просвітня та профілактична робота).

Мета виробничої практики полягає у закріпленні практичних навичок у межах цілей, визначених у освітньо-професійній програмі підготовки фахівця за спеціальностями 7.12010001 “Лікувальна справа” та 7.12010002 “Педіатрія”:

- проводити опитування і фізикальне обстеження хворих та аналіз їх результатів;
- планувати схеми обстеження конкретною хворого залежно від особливостей клінічного перебігу захворювання, аналізувати результати основних лабораторних і інструментальних методів дослідження;
- визначати провідні патологічні симптоми і синдроми при найбільш поширених захворюваннях;
- проводити диференціальну діагностику та ставити попередній діагноз найбільш поширених захворювань;
- трактувати загальні принципи лікування, реабілітації і профілактики найбільш поширених терапевтичних, хірургічних, педіатричних і гінекологічних захворювань;

- оволодіти методами діагностики та надання невідкладної допомоги на дошпитальному етапі,
- оволодіти необхідними медичними маніпуляціями, ознайомитись із веденням медичної документації в поліклініці,
- оволодіти морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.

Завданням практики є закріплення знань і умінь, одержаних при вивченні основних клінічних і теоретичних дисциплін (обстеження хворого, встановлення клінічного діагнозу, призначення лікування, профілактика, диспансеризація) і подальше вдосконалення практичних навичок, ознайомлення з організацією лікувальної справи й умовами роботи лікаря в поліклініці, а також закріплення навичок санітарно-просвітницької роботи.

У перший день практики проводяться організаційні збори, де керівники практики знайомлять студентів із структурою та організацією лікувально-профілактичної роботи поліклініки, функціональними обов'язками дільничного лікаря та дільничної медичної сестри, основними принципами роботи поліклініки, основною документацією. Проводиться заняття по експертизі тимчасової непрацездатності, правилам оформлення бланків лікарняних листків.

В подальшому студенти працюють з дільничним лікарем на прийомі хворих у поліклініці та обслуговують хворих вдома. З 3-4 дня практики студенти можуть самостійно обслуговувати хворих вдома при наявності постійного зв'язку з дільничним лікарем, завідувачем відділення. Щоденно студент обслуговує від 4 до 6 викликів хворих.

Всю проведену роботу студент кожен день фіксує у щоденнику, який є основним звітним документом практики. Щоденник ведеться за зразком, наданим у *додатку 3*. Студент вказує, скільки було хворих на прийомі, стисло їх описує (прізвище, вік, діагноз та його обґрунтування, план обстеження й лікування), скільки проведено профілактичних оглядів, скільки видано лікар-

няних листків, довідок, виписано рецептів, заповнено санаторно-курортних карток та посильних листків на МСЕК, скільки хворих відвідано вдома.

Щоденник заповнюється студентом після кожного дня проходження практики та підписується керівником виробничої практики від лікувальної установи та від навчального закладу.

Під час практики студент зобов'язаний познайомитися з роботою кабінетів функціональної діагностики, УЗД, рентгенографії, ендоскопії (фіброгастроуденоскопії, колоноскопії), роботою ЛКК та МСЕК, деякими кабінетами вузьких фахівців (кардіолога, ревматолога, ендокринолога тощо) відповідно до структури залікових кредитів та програми змістового модулю 1 (*додаток 1*).

Студенти під керівництвом університетського керівника зобов'язані прийняти участь в одній науково-практичній конференції з актуальних проблем внутрішніх хвороб і випустити сан бюлетень або газету. Впродовж тижня університетським керівником проводяться заняття зі студентами, перевірка проведеної роботи, обговорення недоліків практики.

В останній день практики з внутрішньої медицини проводиться поточний контроль засвоєння змістового модуля 1, який здійснюється спільно керівниками - викладачами практики від профільних кафедр навчального закладу та керівниками виробничої практики від лікувальної бази. Перед цим студент заповнює Підсумковий звіт про виконану роботу (*додаток 4*). Наявність заповненого та завіреного підписом керівників практики Щоденника та Підсумкового звіту є обов'язковим для допуску студента до підсумкового модульного контролю.

Керівники виробничої практики аналізують роботу студентів у відділеннях, враховуючи їх дисципліну (студент не повинен мати пропусків днів практики), якість ведення Щоденника (обґрунтування і формулювання діагнозу, визначення плану обстеження і лікування), якість оволодіння навичками клінічної, лабораторної та інструментальної діагностики, участь у наданні невідкладної медичної допомоги, застосування принципів етики та деонтоло-

гії у практиці лікаря. Заповнення Підсумкового звіту по кожному змістовому модулю дає можливість вірно оцінити поточну навчальну діяльність студента. У разі засвоєння не менше 60% практичних навичок (18 балів з 30 за змістовий модуль) студент, який у сумі набрав 72 бали з 120, допускається до підсумкового модульного контролю.

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточного контролю за змістові модулі (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні практичних навичок відповідно до переліку, визначеного програмою практики (*додаток 2*).

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модуля (залікового кредиту) - 200, в тому числі за поточну діяльність (змістові модулі) - 120 балів (60%), за результатами модульного підсумкового контролю — 80 балів (40%).

Навчально-методична література

1. В.Г.Передерій, С.М.Ткач. Основи внутрішньої медицини. Том 2. /Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів. - Вінниця: Нова Книга, 2009. – 976 с/
2. Внутрішня медицина: підручник для студентів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації. У 3 т. / К.М. Амосова, О.Я. Бабак, В.М. Зайкова [та ін.]; за ред К.М.Амосової. - К.: Медицина, 2008.
3. А.С.Свінціцький, О.Б.Яременко, О.Г.Пузанова та ін. Ревматичні хвороби та синдроми. Довідник. - К: «Книга-плюс», 2006. - 680 с.
4. Руководство по кардиологии / [Лутай М.И., Братусь В.В., Викторов А.П. и др.]: под ред. В.Н. Коваленко. - К.: Морион, 2008 - 1424 с.
5. 3. Мурашко В.В., Струтынский А.В. Электрокардиография: Учебн. пособие. - 10"е изд. - М.: МЕДпресс-информ, 2011.- 320с.
6. Практикум з внутрішньої медицини: навч. пос. / К.М.Амосова, Л.Ф.Конопльова, Л.Л.Сидорова, Г.В.Мостбауер та ін. -К.:Український медичний вісник,2012 р. -416с.

7. Невідкладні стани в клініці внутрішніх хвороб. Підручник. / За ред. акад. Г.В. Дзяка - Дн-ськ: Пороги, 2002. - 439с.
8. Внутрішня медицина: терапія: підручник / Н.М.Середюк, О.С.Сташишин, І.П.Вакалюк [та ін.]. - 4'те вид., виправлене. - К. : Медицина, 2013. - 686с.: іл., табл.
9. Хімiон Л.В. Клінічна оцінка результатів лабораторних досліджень : довідник / Л.В.Хімiон, О.Б.Ященко, С.В.Данилюк ; ред. У.Лисак. - Київ : Пергам, 2014. - 112 с.
10. Внутрішні хвороби. Диференціальний діагноз і лікування хворих / Є.О. Воробйов, М. А. Дудченко, В. М. Ждан, Г. В. Волченко; Укр. мед. стомат. акад. — Полтава: Дивосвіт, 2004. — 362 с.
11. Синдромна діагностика гематологічних захворювань у практиці сімейного лікаря: Навч.-метод, посіб. для студ. мед. ун-тів та лікарів / С.А. Гусева, О.О. Бусло. — К.: Логос, 2004. — 219 с.
12. Сучасні класифікації та принципи формулювання діагнозів у клініці внутрішніх хвороб: навч. посіб. / О.О. Абрагамович, Є.С. Абрагамович, У.О. Абрагамович, О.В. Бродик, І.О. Винник -Жураєва; Львів, нац. мед. ун-т ім. Д.Галицького, Львів, обл. благод. фонд "Надії нації". — Л.: ПП "Кварт", 2005. —322 с.
13. Хронічні обструктивні захворювання легень у практиці сімейного лікаря: Навч. посіб. / ГЛ.Лисенко, О.Б.Ященко, В.М.Мавродій, С.В.Данилюк, о.11. Смоляной; Ред.: ГЛ. Лисенко; Київ. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П.Л.Шупика. — К.: Книга, 2005. — 93 с.
14. Артеріальні гіпертензії в сучасній клінічній практиці: Навч. посіб. / О.І. Дядик, А.Е. Багрій, В.Б. Гннлицька, АЛ. Христуленко, О.1. Карпенко; Центр, метод, каб. з вині. мед. освіти МОЗ України, Донець, держ. мед. ун-т ім. М.Горького. — Донецьк: Вебер, 2006. — 124 с.
15. Нефрологія в практиці сімейного лікаря: навч. посіб. / Д.Д. Іванов, О.М. Корж. — К., 2006. — 272 с.

16. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів: довід.-посіб. / Ред.: Ю.М. Мостовий; Вінниць. нац. мед. ун-т ім. М.І.Пирогова. — 9-е вид., доповн. і переробл. — Вінниця: ДП "ДКФ", 2007. — 479 с.
17. Алгоритми діагностики і лікування невідкладних станів у терапевтичній практиці /Є.М. Стародуб, О.Є. Самогальська, Б.І. Рудик, Ф.А. Зверхшановський, Л.П. Мартинюк, Н.І. Ярема, С.Є. Шостак, О.І. Криськів. — Т.: ТДМУ "Укрмедкн.", 2008. — 195 с.
18. Клініко-ЕКГ синдроми: навч. посіб. /1". В.Дзяк, Т.О. Перцева, А.М.Василенко, В.А.Потабашній, С.О. Шейко. — Д.: Пороги, 2008. - 207с.

Зміст програми виробничої практики з внутрішньої медицини (змістовий модуль 1).

Основні обов'язки та професійні дії лікаря терапевтичного відділення поліклініки:

- принципи організації надання планової і невідкладної терапевтичної допомоги в поліклініці;
- робота в терапевтичному кабінеті поліклініки
- робота у кабінеті функціональної діагностики
- робота у фізіотерапевтичному кабінеті
- робота у спеціалізованих (кардіологічний та інш.) кабінетах
- чергування в кабінеті невідкладної допомоги в поліклініці або приймальному відділенні стаціонару
- застосування принципів етики та деонтології у практиці лікаря - терапевта.

Структура залікових кредитів

№ З/ п	Зміст практичної підготовки	Кількість годин
Модуль 1.		
"Основні обов'язки та професійні дії лікаря терапевтичного відділення поліклініки"		
1.	Принципи організації надання планової і невідкладної терапевтичної допомоги в амбулаторних умовах	2,0
2.	Прийом хворого. Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнтів. Заповнення амбулаторної картки хворого. Визначення обсягу додаткових досліджень. оцінка їх результатів Встановлення попереднього діагнозу.	22,5

	Визначення тактики подальшою лікування та працездатності хворого.	
3.	Робота в кабінеті функціональної діагностики: аналіз ЕКГ при інфаркті міокарда, порушенні ритму та провідності серця; участь в ехокардіографічному дослідженні та його клінічна інтерпретація. Аналіз даних комп'ютерної томографії, рентген дослідження органів грудної клітки та черевної порожнини, ЕхоКГ, сонографії органів черевної порожнини, фіброгастродуоденоскопії, колоноскопії.	7.0
4.	Робота у фізіотерапевтичному кабінеті: участь у проведенні процедур електротерапії постійним током, імпульсними токами низької та звукової частоти, високочастотної електротерапії, магнітотерапії, аероіонотерапії, ультразвукової терапії, процедур тепло- і водолікування та ін.	4.5
5.	Робота в кабінеті невідкладної допомоги в поліклініці або приймальному відділенні стаціонару: огляд хворого, визначення провідних синдромів при невідкладних станах. Участь \ паданні невідкладної допомоги в ургентних станах: гостра серцева недостатність, гіпертонічний криз, пароксизмальні порушення серцевого ритму. синдром МЕС, тромбоемболія легеневої артерії. гостра ниркова недостатність та ін.	9.0
6.	Усього годин: Кредитів ECTS	45 1,5

Перелік вмінь та практичних навичок для підсумкового модульного контролю з модуля 1

«Основні обов'язки та професійні дії лікаря терапевтичного відділення поліклініки»

	Вміння та практичні навички	Оцінка у балах
1.	Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнтів із основними захворюваннями внутрішніх органів.	2
2.	Оцінка клінічних, біохімічних та імунологічних досліджень крові, сечі.	2
3.	Оцінка даних інструментальних методів дослідження: рентгенологічне дослідження органів грудної клітки, черевної порожнини, суглобів, КТ, рентген-контрастної ангіографії, ЕКГ, ехокардіографії, УЗД органів черевної порожнини.	2
4.	Обґрунтування і формулювання клінічного діагнозу.	3
5.	Трактування загальних принципів лікування, первинна і вторинна профілактика при основних захворюваннях внутрішніх органів.	3
6.	Невідкладна допомога при ургентних ситуаціях (станах) при гострій серцевій недостатності, гіпертонічному кризі, пароксизмальних порушеннях серцевого ритму, синдромі МЕС, тромбоемболії легеневої артерії, гострій нирковій недостатності та ін..	3

Щоденник виробничої практики з внутрішньої медицини (зразок)

Студента _____

П.І.Б.

_____ 5 _____ курсу _____ медичного _____ факультету _____ групи

Час практики: з _____ 20__ р. по _____ 20__ р.

Місце проходження практики: _____

м. Запоріжжя Лікарня _____

Базовий керівник _____

Головний лікар _____

(підпис, печатка)

Дата, час	Зміст виконаної роботи	Виконана навичка
1^{-й} день 8 ⁰⁰ - 9 ⁰⁰	Був присутнім на зустрічі студентів із керівництвом поліклініки. Ознайомився з організаційною структурою поліклініки. Склав індивідуальний графік роботи.	
9 ⁰⁰ - 12 ⁰⁰	Разом із дільничим терапевтом прийняв 5 хворих. 1. Хвор .Н., 60 р. Д-з: ІХС: стенокардія напруження ПФК. Постінфарктний к-з, екстрасистолічна аритмія СН 2Б На користь цього свідчить... Обстеження... Лікування... 2. Хвор. В., 50 р. Д-з: Гіпертонічна хвор. 2ст. Про це свідчить... Обстеження.. Лікування.. і т.д.	Фізикальне дослідження 5 хворих (опитування, огляд, вимірювання АТ). Оцінка клінічних, біохімічних та інструментальних досліджень.

<p>12⁰⁰ - 15⁰⁰</p>	<p>Разом із дільничим лікарем відвідав на дому й оглянув 3^x хворих.</p> <p>1. Хвора О., 47 р. Д-з: Катаральна ангіна.</p> <p>Про це свідчить... Обстеження... Лікування...</p> <p>2. Хвора НІ., 38 р. Д-з: Системний червоний вовчак, акт 1 ст., вовчаковий артрит ліктьових суглобів, люпус-нефрит, ХНН І ст.</p> <p>3. Про це свідчить.. Обстеження.. Лікування..</p>	<p>Заповнено 3 амбулаторні карти. Виписано 9 рецептів.</p>
--	--	--

Підпис _____

Зведений цифровий звіт про проходження виробничої практики з внутрішньої медицини (поточний контроль) (зразок)

Студентом _____

П.І.Б.

_____ 5 _____ курсу _____ медичного _____ факультету _____ групи

На базі м/л №: _____ м. Запоріжжя

	Перелік навичок та вмінь	Кількість навичок	Оцінка в балах
1.	Прийом хворих у поліклініці.	30-50	3-4
2.	Чергування в кабінеті невідкладної допомоги в поліклініці або приймальному відділенні стаціонару.	1	3
3.	Вимірювання АТ	30-50	1-2
4.	Оцінка даних лабораторних методів дослідження (гострофазові показники крові, загальний білок і білкові фракції, трансамінази крові, коагулограма, лабораторні маркери некрозу міокарда, ліпідний спектр крові, креатинін, електроліти крові, сечовина, сечова кислота крові, показники імунного статусу, загальний аналіз сечі, за Нечипоренком та Зимницьким, дані мікробіологічного дослідження сечі та ін.).	30-30	2-4
5.	Аналіз ЕКГ	20-30	2-3
6.	Аналіз даних ехокардіографії, стрес-тестів	5-10	1-3
7.	Аналіз даних рентгенологічного дослідження органів грудної клітки, черевної порожнини, суглобів, КТ, рентгенконтрастної ангіографії.	10-12	2-4
8.	Аналіз даних УЗД органів черевної порожнини	10-15	2-3
9.	Участь у наданні невідкладної лікарської допомоги	3-5	2-4

	ги в ургентних ситуаціях при гострій серцевій недостатності, гіпертонічному кризі, пароксизмальних порушеннях серцевого ритму, синдромі МЕС, тромбоемболії легеневої артерії, гострій нирковій недостатності та інш.		
Сума балів			18-30

Підпис викладача _____